

A TUDOMÁNYOS ÉLET HÍREIBŐL

Gergely Pál, Hodossy-Takács Előd, Magyar Éva

Beszámoló az MTA Debreceni Területi Bizottsága (a DAB) 2016. évi munkájáról

Létszám és tudományos potenciál

A DAB tevékenysége továbbra is három megyére terjed ki: Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok tudományos életét van hivatva összefogni. A DAB feladata a régió tudományos életének, az itt dolgozó kutatók közösségének segítése, a nyilvánosság fórumainak és tudományos eszmecseréinek megteremtése; interdiszciplináris megbeszélések és regionális témák megvitatásához háttér biztosítása. Fontos feladatunk a tudomány népszerűsítése is. Nagy figyelmet fordít a bizottság vezetése arra, hogy az országhatáron túl (elsősorban Kárpátalján és Erdélyben) is segítse a tudományos élet szervezését. A keretek tekintetében az elmúlt év nem hozott változást, a kárpátaljai és az erdélyi kapcsolattartás áll a középpontban. Kárpátalján változatlanul szűkek a kutatási lehetőségek, Erdélyben ezen a téren a helyzet összehasonlíthatatlanul jobb.

Területi bizottságunk létszámát tekintve a legnagyobbak közé tartozik: köztestületi tagjaink száma 1200 fő, ebből akadémikus 30 fő. Folyamatosan végezzük az Akadémiai Adattár frissítését a DAB régiójában, szorgalmazzuk a PhD fokozattal rendelkező fiatal kutatók belépését.

Tudományos potenciálunkat jelzi, hogy a Lendület-programnak, amely a nemzetközi szinten is elismert hazai kutatási projektek támogatását szolgálja, régióinkban 2016-ban is volt nyertese Sramkó Gábor biológus személyében, aki az MTA-DE Lendület Evolúciós Filogenomikai Kutatócsoportját vezeti.

Az elmúlt évben szomorú veszteségek érték területi bizottságunkat, elhunyt: Gomba Szabolcs, az DAB Klub volt elnöke, a DE ÁOK Patológiai Intézetének emeritus professzora, az intézet volt igazgatója; Fachet József DE ÁOK Kórélet-tani Intézetének nyugalmazott igazgatója; Kertai Pál a DE Megelőző Orvostani Intézet professor emeritusa; Lenkey Béla a DE Mikrobiológiai és Biotechnológiai Tanszék egyetemi docense, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Baráti Körének elnöke. Emléküket tisztelettel megőrizzük, s bízunk abban, hogy kiemelkedő tudományos munkásságuk, emberi példájuk és az MTA debreceni területi régiójában kifejtett tudományszervező tevékenységük folytatókra talál a fiatalabb nemzedékben.

Az MTA 2016-os tagválasztása során régiókból három új levelező tag (Csiba László – Orvosi Tudományok Osztálya, Páles Zsolt – Matematikai Tudományok Osztálya, Szöllősi János – Biológiai Tudományok Osztálya) és négy levelező tagból rendes tag (Balla György – Orvosi Tudományok Osztálya, Pethő Attila – Matematikai Tudományok Osztálya, S. Varga Pál – Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya, Solymosi László – Filozófiai és Történettudományok Osztálya) került megválasztásra.

Az MTA debreceni illetőségű új doktorainak köre 2016-ban 12 fővel bővült. Bárány Attila (DE BTK Történeti Intézet Középkori, Koraújkori Magyar Történeti és Segédtudományok Tanszéke), Csanádi Zoltán (DE ÁOK Kardiológiai Intézet Kardiológiai Klinika), Damjanovich László (DE ÁOK Sebészeti Intézet), Dobránszki Judit (DE ATK Kutatóintézetek és Tangazdaság Kar Nyíregyházi Kutatóintézet), Gáspár Attila (DE TTK Kémiai Intézet Szeretlen és Analitikai Kémiai Tanszék), Gulácsi Zsolt (DE TTK Fizikai Intézet Elméleti Fizika Tanszék), Hoffmann Miklós (DE IK Komputergrafika és Képfeldolgozás Tanszék), Méhes Gábor (DE ÁOK Patológiai Intézet), Szabadfalvi József (DE ÁJK Jogbölcséleti és Jogszociológiai Tanszék), Csontos Csilla (DE ÁOK Orvosi Vegytani Intézet), Tóth Valéria (DE BTK Magyar Nyelvtudományi Intézet Magyar Nyelvtudományi Tanszék), Török Péter (DE TTK Biológiai és Ökológiai Intézet Ökológiai Tanszék)

A testületi munkát az MTA TABT Debreceni Területi Bizottság Titkárságán 7,5 fő segíti. A közalkalmazotti létszám nem változott.

Területi bizottságunk 2016. évi tevékenységét 14 szakbizottságban és 87 munkabizottságban látta el. A szakbizottságokat átszerveztük az MTA osztálystruktúrájának megfelelően. Egy-egy szakbizottságunk működik Nyíregyházán, ill. Szolnokon, mindkét városban a helyi főiskolák a tudományos közélet bázisai, mindkét intézménnyel intenzív együttműködést folytatunk. A DAB 2016-ban 147 rendezvénynek adott otthont szak- és munkabizottságaink szervezésében. A szabad kapacitás terhére külső partnerek rendezvényeinek is helyet biztosítottunk. Ezek szorosan kapcsolódnak az Akadémia közfeladatához, többnyire továbbképző, oktatási programok.

Idén egy jelentős eseménysorozattal bővültek programjaink. 2016-ban ünnepeltük az MTA Debreceni Területi Bizottsága 40 éves fennállását. Több jubileumi rendezvényt is szerveztünk.

Az alkalomból ünnepi tanácsülés keretében tekintettek vissza a múltba és néztek előre a jövőbe a DAB korábbi és jelenlegi tisztségviselői. Az ünnepséget köszöntötte Gergely Pál akadémikus, az MTA DAB elnöke, Papp László Debrecen Megyei Jogú Város polgármestere és Csernoch László a Debreceni Egyetem rektorhelyettese. Papp László polgármester úr a jubileum tiszteletére emléklapot adott át az ünnepségen.

Az évforduló kapcsán kiállítás nyílt a DAB történetéről, dokumentumaiból a székház aulájában, mely megtekinthető volt a Magyar Tudomány Ünnepe novemberi időszakában. 40 oldalas kiadvány is készült reprezentálva a DAB régióban betöltött szerepét, melyet a látogatók érdeklődéssel vettek kezükbe. A rendezvény fő támogatója Debrecen város volt.

A Magyar Tudomány Ünnepe programjai

A 2016. évi Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat mottója „Oknyomozó tudomány” volt, mely a tudományos kutatások alapját jelentő, a körülöttünk levő világban tapasztalt jelenségek okainak felderítésére utalt.

A DAB helyi nyitóünnepségén a tudományos előadásokat a bizottság régiójához kötődő három, nemrégiben megválasztott akadémikus: Csiba László, Páles Zsolt és Szöllősi János tartotta.

Csiba László: A „visszhang” szerepe a szélütésben és rizikóbetegségeiben.

Sajószentpéteren született 1952-ben. A Debreceni Egyetem Klinikai Központ, Neurológia Klinika tanszékvezetője. Tudományos munkája ötvözi a kísérletes, klinikopatológiai és klinikai stroke kutatás elemeit. Új módszereket publikál a kísérletes fokális agyi ischemia vizsgálatára. Új fokális agyi ischemia modellt dolgoz ki. Klinikopatológiai vizsgálatokkal igazolták a neuroszonológiai módszerek alkalmasságát az arteriosclerosis súlyosságának követésére. Megállapították, hogy a stroke nem indukálja a neurogenesist. Az agyi keringés vizsgálatát, a kardiális hemodinamika és a kognitív teljesítmény egyidejű mérésével kombinálta. Szignifikáns agyi hemodinamikai eltéréseket igazoltak tünetmentes diabetesben, migraine-ben, hyperlipidemiában és hypertóniában. Klinikáján tíz PhD, egy habilitáció, két MTA doktori, két külföldi kolléga PhD értekezése készült neuroszonológia/stroke témakörben.

2009–2013 között az European Society of Neurosonology and Cerebral Hemodynamics elnöke. Jelenleg a World Stroke Academy, az European Master Course on Stroke vezetőségi tagja, az European Stroke Organization Board of Director's és a Magyar Neurológiai Társaság elnöke, az osztrák Stroke Társaság tiszteleti tagja. Négy külföldi egyetemen dolgozott vendég professzorként. Klinikáján végzik az országban a legtöbb lysis-kezelést stroke-ban.

Kitüntetései: Markusovszky- és Batthyány-Strattmann-díj, Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje, Francis Crick- és a Szentgyörgyi Albert-díj.

Páles Zsolt: Középtértékosztályok jellemzési tételai.

Az 1956-ban Sátoraljaújhelyen született tudós mindenképp egykori gimnáziumi matematika tanárát említi, aki meghatározta a pályáját. A sátoraljaújhelyi Kossuth Gimnázium első osztályában matematikatanára, Karsay Sándorné biztatására indult a Középtérségi Matematikai Lapok versenyén. Második osztá-

lyosként 5. helyezett, harmadiksként és negyedikesként már megnyerte a pontversenyt. Páles Zsolt a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem matematikus szakán tanult tovább.

1980-ban került ösztöndíjasként az egyetem analízis tanszékére, de végleges állása csak 7 évvel később, már a kandidátusi cím birtokában, 1987-ben lett. 1994-ben a tanszék vezetője lett, tovább ápolta, sőt fejlesztette a tanszéken belüli kapcsolatokat, és egyre jobban bővítette nemzetközi kapcsolatait. Számos hazai és nemzetközi tudományos testület tagja, esetenként elnöke. A külföldi kapcsolatoknak köszönhetően Humboldt-ösztöndíjasként egy évet Németországban, vendégprofesszorként pedig egy évet az USA-ban töltött. Két fő tudományos területe a függvényegyenletek és függvényegyenlőtlenségek vizsgálata. Több mint 30 külföldi és 20 hazai társszerzője van, jól mutatja, hogy gondolatait, problémáit szereti másokkal megosztani, és különösen a fiatalokat szereti bevonni a feladatok megoldásába: nyolc végzett PhD hallgatója van.

A tehetség gondozást szívügyének tekinti, versenyeket, szakköröket szervez és gyakran tart tudománynépszerűsítő előadásokat is. Páles Zsolt tudományos elismerései közül az MTA Akadémiai Díját, a Bolyai János Matematikai Társulat Szele Tibor-emlékérmét és a Széchenyi-díjat emeljük ki.

Szöllősi János: *Kalandozások a tudományban. Biofizikától a daganat immunterápiáig.*

1953-ban született. A Kossuth Lajos Tudományegyetem vegyész szakán szerzett diplomát. 1976-ban és került a DOTE Biofizikai Intézetébe. Számos külföldi tanulmányútján (Göttingen és San Francisco) mélyítette szakmai tapasztalatait. Tanulmányozza a sejtmembránon keresztül történő jelátviteli folyamatok mechanizmusát modern biofizikai módszerekkel. Vizsgálja az epidermális növekedési faktor receptor családba tartozó, ERBB-2 receptor tirozinkináz sejt felszíni topográfiáját, konformációját, s jelátviteli mechanizmusát. Nemzetközi kollaborációban tanulmányozza emlő tumorok esetén a sejtherápia lehetőségét átprogramozott, ErbB2 ellenes kiméra antigén receptort tartalmazó T sejtek alkalmazásával. Előzetes eredmények szerint az az ErbB2-t felismerő egyláncú antitest végű receptort hordozó speciális T sejtek felismerik az ErbB2 molekulákat kifejező trastuzumab rezisztens tumor sejteket, és hatékonyan ölik a tumor sejteket *in vitro* és *in vivo*.

Munkásságát számos díjjal ismerték el: Distinguished Service Award (International Society for Advancement of Cytometry, 2011), Apáczai Csere János-díj (2014), Ipolyi Arnold-díj (2014), Went István-díj (2014).

Több nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottsági tagja, szerkesztője. Két tanítványa szerzett MTA doktora címet és nyolcan PhD fokozatot. Jelenleg egyetemünk Biofizikai és Sejtbiológiai Intézetének igazgató egyetemi tanára és az MTA-DE Sejtbiológiai és Jelátviteli Kutatócsoport vezetője.

Az ünnepségen adták át az *MTA Atommagkutató Intézet Szalay Sándor-díját*. Ezt ebben az évben *Kövér László* tudományos főmunkatárs nyerte el, aki jelentős szerepet játszott számos elektron-spektroszkópiai módszer kifejlesztésében és eredményes hazai alkalmazásában. Az *MTA DAB Tudomány támogatásáért Érmes Bakó Endre* újságíró, irodalomtörténész kapta, aki sokrétű munkájában a mai napig hangsúlyt fektet a tudomány népszerűsítésére is.

A DAB vezetése kiemelten fontos feladatának tekinti a tudományos utánpótlás támogatását, a fiatal nemzedék kutatói ambícióinak segítségét. A Debreceni Egyetem Hatvani István Szakkollégiuma rendszeresen a DAB székházban tartja Tudományos Hallgatói Konferenciáját, bizonyítva, hogy régióink a tudományos utánpótlásban bővelkedik. 2016-ban is írtak ki pályázatot középiskolás diákok számára „*Ahol a villamos is megáll*” címmel. Az eredményhirdetésre a Magyar Tudomány Ünnepe egyik kiemelt rendezvényén került sor. A „Mennyire hallatszik a tudomány hangja? Sójajok vagy vészcsengő az éghajlatváltozás hatásainak kivédésére” című szimpóziumon a Föld napjainkra legégetőbb problémáját, az éghajlatváltozás okait és hatásait elemezték. Bemutatásra kerültek az urbanizációs folyamatok és a természet által arra adott reakciók.

Ezt követte az Észak-Alföldi Regionális Innovációs Díjak átadása. Ezt az elismerést az MTA Debreceni Területi Bizottságának kezdeményezésére a régió három megyei kereskedelmi és iparkamarája 1996-ban alapította, 2009-től az INNOVA Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési és Innovációs Ügynökséggel kiegészülve adjuk át. A díj célja olyan – regionális és országos szinten is – eredményes tudományos-technológiai fejlesztő munka és kimagasló egyéni teljesítmény jutalmazása, amely termék- vagy szolgáltatásfejlesztést, műszaki vagy ipari innovációt valósított meg. 2016-ban a díjat az INFOPOLIS Kft. (Debrecen): *Hatékonyagsnövelés IPDSM vizuális tartalomkezelő és telekommunikációs rendszer bevezetésével*; a Kód–Navayo csoport (Jászberény): *Komplex, hardver alapú telekommunikáció titkosítási rendszer* és a Panyolai Szilvórium Zrt. (Panyola): *Panyolai Rubinmeggy pálinka* nyerte el.

A DAB Székház 31 tudományos rendezvénynek biztosított helyszínt a Magyar Tudomány Ünnepe novemberi időszakában.

DAB Klub

2016-ban is sikeres volt a DAB-Klub működése. Az összejevetelekre széles körből hívunk hallgatóságot. A rendezvényre látogatók száma megnövekedett, ezért annak helyszínét a legnagyobb termünkbe helyeztük át. Néhány eseményt megemlítünk:

2016. febr. 17.

Erdei Sándor újságíró „*Nevető klasszikusok Homérosztól Sánta Ferencig (irodalomtörténet diákszájon)*” című műsora

2016. márc. 16.	Mohai Gábor Radnóti- és Kazinczy-díjas előadóművész „ <i>Tarka élet</i> ” című Petőfi Sándor verseiből összeállított estje
2016. márc. 30.	Torma Mária Radnóti- és Latinovits-díjas előadóművész „ <i>Szerelem, szerelem, átkozott gyötrellem</i> ” című verses pódiumműsora
2016. ápr. 13.	Balázs József előadó „ <i>Életszagú bűdöskék</i> ” című verses estje
2016. máj. 4.	Dunkel Norbert előadóművész, filozófus Lázár Ervin meséket énekel, hangszeren kíséri önmagát, egyúttal beavat az opera és a mese világának titkaiba
2016. szept. 14.	Kozma László „ <i>Zene az kell</i> ” című előadása
2016. szept. 28.	Erdei Sándor „ <i>Pótvizsga – Irodalomtörténet diákszájon 2</i> ” című műsora
2016. okt. 13.	Dr. Dolinay Tamás „ <i>Forgácsaim 4</i> ” című könyvének bemutatója
2016. okt. 23.	Debreczeni Tibor „ <i>Tetemrehívás</i> ” című dokumentum-műsora
2016. nov. 2.	Szabó András „ <i>Az értelmes és ihletett élet nevében</i> ” című estje
2016. nov. 9.	Torma Mária és Cserna Csaba színművész (Németország) „ <i>Himnusz haza</i> ” című pódiumműsora
2016. nov. 23.	Galánfi András Nagy Imre, sárrétudvari költő „ <i>Tücsök a máglyán</i> ” című estje
2016. nov. 30.	Wisinger István „ <i>A Nobel-díjas kém</i> ” című könyvének bemutatója

Elismerések és kapcsolatok

Elmúlt évi közgyűlésünket februárban a szokásos keretek között tartottuk meg, erről a helyi hírközlő szervek is tudósítottak (Hajdú-Bihari Napló, interjú a Debreceni Városi TV-ben). Hagyományainknak megfelelően közgyűlésünkön a régió legkiválóbb kutatóinak munkásságát ismerjük el. A *DAB Pro Scientia Érmét Joó Ferenc*, az MTA rendes tagja kapta. Előadását a vizes közegű fémorganikus katalízis új lehetőségeiről tartotta. *DAB Plakett* elismerést kapott: Nagy János, az MTA doktora, akinek tudományos kutatásai hozzájárultak a környezetkímélő, hatékony és alkalmazkodó természetstechnológiák fejlesztéséhez; *Somsák László*, az MTA doktora, akinek kutatási tevékenysége a C-glikozil származékok szintézise és szerkezetvizsgálata, illetve a szénhidrát-származékok szabad gyökös átalakulásainak tanulmányozása; *Virág László*, az MTA doktora, akinek

szűkebb szakterülete a DNS károsodás által kiváltott sejthalál mechanizmusa, ezen belül a poli-ADP-ribozilációs fehérjemódosítás szerepének vizsgálata.¹

A *DAB Pro Cooperazione díját Herbert Van Uffelen*, a Bécsi Egyetem professzora kapta a debreceni néderlandisták első generációjának kinevelésében és a Debreceni Egyetemen a szak alapításában és annak akkreditációjában betöltött fontos szerepéért.

Számos neves, elismert kutató fordult meg székházunkban, tartott előadást, konzultációt. Vendégeink voltak közéleti személyiségek, művészek – országhatárainkon belülről és azon túlról: Tsorbatzoglou Orestis, DMJV Görög Nemzeti-ségi Önkormányzat elnöke, Komolay Szabolcs DMJV kulturális alpolgármestere, Jan Komdeur professzor (University of Groningen), Lena Mäler (Stockholm University), Vizkeleti András akadémikus (Országos Széchenyi Könyvtár), Mohai Gábor előadóművész, Papp Sándor gitárművész stb.

Székházunk 9 kiállításnak adott helyet az elmúlt évben, melyek közül kiemeljük a francia Péchane festőművész sumi-e festményeit, melyek különleges ázsiai technikát alkalmazva, tussal készített alkotásokat mutattak be.

2016. jan. 15.	Hondromatidisz Rigasz szobrászművész emlékkiállítása
2016. jan. 20.	„Magyar grafika – 40 művész, 40 grafika”, Máté László anyaga
2016. febr. 24.	„Meditálás” – Berky Csaba képzőművész kiállítása
2016. ápr. 15.	Fodor Flóra orvos-festő „Rétegek” című kiállítása
2016. máj. 25.	Láng Eszter festőművész „Tájelemek” című kiállítása
2016. aug. 31.	Kiállítás Péchane francia festőművész sumi-e festményeiből
2016. okt. 18.	A DAB 40 éve kiállítás
2016. nov. 25.	Dr. Péter Mózes professor emeritus „A kép alkotó képalkotó” című kiállítása
2016. dec. 7.	Szivárvány Foltvarró Csoport kiállítása

Szabizottságok munkája

Az MTA DAB életében a lényegi szakmai, tudományos munka a munkabizottságok (87) szintjén folyik, ezek összefogásáért felelnek a szakbizottságok.

A szakbizottságok mindegyike nyitott nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkezik, de nem minden szakbizottság esetében kap azonos hangsúlyt az együttműködés a határon túli magyar kutatókkal. Legfontosabb oktatói-hallgatói-kutatói kapcsolatok a határ két oldalán: nagyvárad Partiumi Egyetem, beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem és a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem; az MTA Kolozsvári Területi Bizottsága. A kapcsolatok kiterjednek

¹ A négy kitüntetett kutató előadása megjelent a Debreceni Szemle 2016/2. számában.

közösen megvalósított kutatásra, doktori témavezetésre, kutatóhelyi tapasztalatszerzésre, doktori cselekményekben történő részvételre, konferenciaszervezésre stb. Az egyes szakbizottságok esetében erre is kitérünk.

A szakbizottságok múlt évi tevékenységét a következőkben foglaljuk össze.

Agrártudományi Szakbizottság

A szakbizottság már az előző évben tízre növelte a munkabizottságok számát, amelyek teljes mértékben átfogják és komplexen képviselik az agrárágazatot.

Három területen számoltak be jelentős előrelépésről:

- egyenletesebbé vált a munkabizottságok teljesítménye;
- szoros regionális kapcsolat Karcaggal és Nyíregyházával, ebben a szakbizottságban a három megyéből egy-egy szakmai képviselő is tevékenykedik;
- nemzetközi téren bővült az együttműködés.

2016-ban különös hangsúlyt fektettek az élelmiszertudomány és élelmiszermarketing területére.

Rendezvényeiken bemutatott egyik kiemelkedő eredmény Magyarország legfontosabb szántóföldi növényeinek (őszi búza, kukorica, repce, napraforgó) agrotechnikai fejlesztési lehetőségeinek meghatározása, különös tekintettel a termésre és a termésbiztonságra, a minőség növelésére és a klímaváltozás okozta időjárási szélsőségek okozta kedvezőtlen hatások mérséklésére. A szakbizottság tervei között az erdészet és a környezetgazdálkodás helyzetének áttekintése, kapcsolódó fejlesztési célok megfogalmazása mindenképp említésre érdemes.

A szakbizottságnak hagyományosan aktívak a határon túli kapcsolatai, esetükben a kapcsolattartás kiterjed EU-s és egyéb pályázatok közös előkészítésére is (Nyitra; Nagyvárad, Érmellék – Diószeg; Eszéki Egyetem).

Biológiai és Környezettudományi Szakbizottság

A szakbizottság és munkabizottságai több mint 35 nyilvánosan meghirdetett rendezvényt jegyeznek. Két kiemelkedő nemzetközi rendezvényt szervezett az elmúlt évben a szakbizottság, ezeken az USA-ból, Angliából, Franciaországból voltak résztvevők. A fiatalabb korosztály bevonása érdekében tudományos szemináriumokat szerveztek. Aktív kapcsolatot alakítottak ki a Kolozsvári Egyetemmel.

A Botanikai Munkabizottság kárpát-medencei védett fajok növényi szövetkultúra fenntartására, növényi sejt és fejlődésbiológiai kutatásokra, valamint növényi jellegek mérésére, és adatbázisba vételére koncentrált. Növényföldrajzi feltáró munkájukkal a „Flóraatlasz” hiányainak pótlására is törekedtek, illetve mentorprogramjaik keretében számos középiskolás diák előkelő helyezést ért el

versenyeken. Az Ökológiai Munkabizottság elsősorban a biodiverzitás és az ökológiai folyamatok kapcsolatának vizsgálatát tűzte ki célul, valamint figyelmet fordítottak az ökológiai elméletek és a gyakorlati konzervációbiológia és restaurációs ökológia kapcsolatának erősítésére. A Talajbiológiai Munkabizottság legfontosabb célkitűzése 2016-ban is a régió talajtani, talajbiológiai, kutatásokkal foglalkozó kutatóhelyeinek a feltérképezése, és az itt született kutatási eredmények szakmai rendezvényeinken történő bemutatása volt.

A szakbizottság több kutatója kapott rangos elismerést, illetve Lendület pályázat sikeres elnyeréséről is beszámoltak (Sramkó Gábor).

A Biodiverzitás Munkabizottság a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem oktatóival negyedévente szakmai konzultációt rendezett az élőhely-védelem és környezetminősítés témakörében. Hasonló kapcsolatokat tart fenn az Ökológiai Munkabizottság is. A Botanikai Munkabizottság herbárium-látogatásokat szervezett [a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem (CL), a kassai Jozef Šafárik Egyetem (KO), a Zágrábi Egyetem (ZA és ZAHO) és a Ljubljana-i Egyetem (LJU) herbáriumait keresték fel], és a DE Növénytani Tanszékének herbáriumát is meglátogatták – megjegyzendő, hogy ezek a tudományos érdeklődések kutatások keretébe illeszkedtek (rozsdagomba-fertőzések nyomai, taxon-elterjedés vizsgálata stb). Kolozsvári magyar és román kutatók közös cikk megjelentetését készítették elő. Az Evolúcióbiológiai Munkabizottság kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerének része Romániában a Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Ukrajnában a Schmalhausen Institute of Zoology is.

Bölcseleti, Művészet- és Vallástudományi Szakbizottság

A szakbizottság egy szakbizottsági tudományos ülést szervezett. A munkabizottságok több tudományos ülést is rendeztek, a cél legalább egy rendezvény volt munkabizottságonként.

Kiemelt rendezvények: a *XII. Magyar Ókortudományi Konferencia*, valamint a „*Domonkos szentek és szent helyek*” című tudományos konferencia, melyet a Domonkos-rend alapításának 800. évfordulója tiszteletére rendeztek.

A Zenetudományi Munkabizottság tudományos ülést nem tartott, művészeti tevékenységgel és belső tanácskozással járult hozzá a szakbizottság munkájához.

A reformáció 500 éves évfordulójának szervezői munkáiban a szakbizottság tagjai aktívan részt vesznek.

Földtudományi Szakbizottság

A szak- és munkabizottságai által szervezett 10–12 rendezvényen mintegy 600–700 fő vett részt. Kiemelkedő rendezvények: *IV. Környezet és Energia Konfe-*

rencia (kísérő rendezvénye: *II. Energetika a mindennapokban c. tudományos verseny*); *Térinformatika Konferencia*.

Jó kapcsolatot tartanak fenn a beregszászi és a nagyvárad felsőoktatási intézményekkel, figyeltek a rendezvények sajtónyilvánosságának megszervezésére. A Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Munkabizottság Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskolán tartott előadótudást A cigányság területi viszonyai és az etnikai csere folyamata Magyarországon témakörben.

Irodalom- és Nyelvtudományi Szakbizottság

Az Irodalom- és Nyelvtudományi Szakbizottság két munkabizottságának együttműködése intenzívebbé vált az elmúlt évben, kiemelt céljuk volt a kutatási eredmények bemutatása és népszerűsítése is.

A szakbizottság által szervezett rendezvények megmutatták, hogy a nyelv- és irodalomtudomány egyaránt képes párbeszédbe lépni más tudományágakkal, illetve más országok akadémikus közéletével is. A legjobb példa erre a *Geschichtsdeutungen in Zentraleuropa* című német nyelvű tanácskozás. Fontos megemlíteni, hogy továbbra is folytatódott a szakbizottság együttműködése a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárával, melynek eredménye a „*Még 100 év könyvtár? – Archívumok jövője*” című konferencia volt. Ez kiváló példája az interdiszciplináris együttműködésnek, mely nemcsak az irodalomtudomány területét, hanem a könyvtár kultúráját, adatbázisok építését, hozzáférését is érintette.

Minden évben megrendezik a *Fiatal Irodalmárok Fórumát*. Ez 2016-ban is folytatódott, illetve rendszeresen együttműködnek a Hatvani István Szakkollégiummal.

A szakbizottság vezetése fontolóra vette, hogy életre hív egy harmadik, kommunikáció- és médiatudományi munkabizottságot, mivel ezek a tudományágak már évtizedes múltra tekinthetnek vissza a Debreceni Egyetemen belül.

Jogi és Közgazdaságtudományi Szakbizottság

A Közgazdasági Munkabizottság megszervezte azokat a hagyományos rendezvényeit, melyek nagy közönséget vonzottak. A két munkabizottságnak kevés saját szervezésű programja van, ezen a tendencián igyekeznek változtatni a jövőben. Hagyományos partnerekkel dolgoznak együtt (Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Magyar Közgazdasági Társaság Hajdú-Bihar Megyei Szervezete).

A Magyar Tudomány Ünnepeén a Jogi Munkabizottság „*A helyi önkormányzatok szerepe a környezeti jog és politika alakításában*” címmel szervezett konferenciát november 18-án.

Kémiai Szakbizottság

Jelenleg két munkabizottság tartozik a szakbizottsághoz, de az elmúlt évek tapasztalatai alapján ez a szervezet a szakbizottsági beszámoló szerint átgondolásra szorul a következő ciklusban.

A Polimer Munkabizottság tagjai közül többen vettek részt a *XXII. Nemzetközi Vegyészkonferencián*, amely 2016-ban Temesváron rendeztek. 2017 augusztusában szeretnék megrendezni a DAB Székházban a Jubileumi *60. Spektrokémiai Vándorgyűlést*, melynek szervezését már elkezdték.

Terveik között szerepel egy Szerves Kémia munkabizottság megszervezése.

2010 óta a szakbizottság kiemelt kapcsolatának számít az Aradi Vasile Goldis Nyugati Egyetemmel közös, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség által irányított Magyarország–Románia Határon Átnyúló Együtműködési Program. A program támogatja a közös kutatási-fejlesztési tevékenységeket is. Az elnyert projekt célja a *Sylibum marianum* (máriatövis) gyógynövény aktív hatóanyagai májvédő hatásának vizsgálata és magas biológiai hasznosíthatóságú új gyógyszerforma (nanopartikulum) formulálása.

A Szervetlen és Analitikai Munkabizottság, az MTA Spektrokémiai Munkabizottságával és az MTA Környezetkémiai Bizottságával együttműködve a hazai rendezésű éves Spektrokémiai Konferenciára minden évben meghív egy-két analitikai kémikust a Vajdaságból (az Újvidéki Egyetemről), Erdélyből (a Kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetemről), a Felvidékről (Kassai Műszaki Egyetemről, a Kassai Šafarik Egyetemről, a Nyitrai Egyetemről) és Kárpátaljáról (az Ungvári Egyetemről). 2016-ban a közös tanácskozás helyszíne Eger volt, az *59. Magyar Spektrokémiai Vándorgyűlés*. A Kassai Šafarik Egyetemmel fennálló évtizedes kapcsolat keretében féléves-egyéves részképzésen vegyész-hallgatók tanulnak és kutatnak a DE Kémiai Intézetében, valamint ösztöndíjjal több posztdoktor töltött el néhány hónapos időszakot közös kutatási témán dolgozva. A kutatások eredményeit a Kassai Šafarik Egyetem Kémiai Intézete, a Nyíregyházi Főiskola Környezettudományi Intézete és a Debreceni Egyetem Kémiai Intézete közös közlemények formájában jelenteti meg. A Polimer Munkabizottság tagjai közül 2016-ban is többen vettek részt az évtizedes múltú határon túli vegyészkonferencián, amely ebben az évben Temesváron rendeztek: *XXII. Nemzetközi Vegyészkonferencia*, Temesvár, Románia (2016. november 3–6.).

Matematikai, Fizikai, Informatikai Szakbizottság

A rendezvények közül a Matematikai Munkabizottság által szervezett „*A természet könyvének nyelve*” című rendezvényen a Debreceni Egyetem TTK Matematikai Intézet akadémikusai tartottak három előadást.

A rendezvény Rényi Alfréd, a matematika és a valóság viszonyát népszerű, közérthető formában bemutató művének címét viseli. Forrását tekintve pedig a tudomány egyik nagy úttörőjének, Galileinek a gondolatára utal: „*a természet nagy könyvében csak az tud olvasni, aki ismeri azt a nyelvet, amelyen e könyv írva van, és ez a nyelv: a matematika*” (Ars Mathematica, Rényi Alfréd összegyűjtött írásai, Typotex, 2005).

A rendezvény bepillantást nyújtott a körülöttünk levő világban tapasztalt jelenségek okainak felderítését célzó oknyomozó tudomány nyelvi szükségleteit kielégítő matematika sajátos világába. A kommunikáció nyelveként, a matematika különleges helyet foglal el a tudományok körében. Története szorosan összefonódik a természettudományok történetével, mégis elmondható, hogy a modern matematika motivációi már messze meghaladják azt a közvetlen szintet, ami egykor a geometria (földmérés), az algebra, vagy az analízis tudományának kialakulásához vezetett és fejlődését ösztönözte. A rendezvény a matematikatörténet egy-egy fejezete, illetve kortárs matematikai eredmények segítségével igyekezett bemutatni a matematika tudományának és művelőinek sajátos motívációit.

A Fizikai Munkabizottság szervezésében a „*Sötét erők az atommagban*” című előadás kapott legkomolyabb figyelmet. A Magyar Tudomány Ünnepe-re az Informatikai Kar 4 részes előadásorozattal készült. Hagyományokat folytató matematikai konferenciák közül kettőt a régióban, Hajdúszoboszlón rendeztek meg. Többen magas kitüntetések kaptak; Páles Zsoltot az MTA levelező tagjává választották, Pethő Attila pedig az akadémia rendes tagja lett.

Műszaki Szakbizottság

A szakbizottság az MTA Miskolci Területi Bizottságával közösen szervezett konferenciát (*Műszaki Tudomány az Észak-Kelet Magyarországi Régióban*), ez a régiók közötti új típusú együttműködések mintájául is szolgálhat.

A legaktívabb munkabizottságuk a beszámoló alapján a Repülőműszaki Munkabizottság. A Hidrológiai Munkabizottság fontos küldetésének tekinti a tudomány és az ipari gyakorlat kapcsolatának erősítését.

A közeljövőben megrendezésre kerülő konferenciákon a kapcsolatok kiszélesítését tűzik ki célul (ipari üzemek, duális vállalati partner-cégek, határon túli intézmények – Kassai, Nagybányai, Kolozsvári, Aradi, Szabadkai Műszaki Egyetem).

Nevelés-, Művelődéstudományi és Pszichológiai Szakbizottság

A regionális tudományos kapcsolatok továbbfejlesztése, a környező országokkal való együttműködés további lehetőségeinek feltárása és mozgásba hozása, valamint a felsőoktatás aktuális problémáinak elemzése állt a szakbizottság munkájának centrumában.

Konferenciákon kiemelt figyelmet kapott:

- a pedagógus életpálya-modell (főleg annak legmagasabb szintje, a kutatótanári minősítés);
- Karácsony Sándor és Durkó Mátyás munkássága;
- a közösségi művelődés, a kultúrakutatások és kulturális projektek;
- a magyar iskolapszichológiai hálózat múltjának és jövőjének feltárása;
- a felsőoktatás eredményessége és az intézményi hatás összefüggésének vizsgálata.

Orvostudományi Szakbizottság

Változatlanul ez a DAB legnagyobb szakbizottsága, és kiemelkedően nagyszámú rendezvényt jegyez.

A tudományos és továbbképző előadásokon a tudományos élet képviselői mellett gyakorló orvosok, gyógyszerészek, hallgatók, szakdolgozók és a szakterületen érdekelt egyéb szakemberek jutottak új ismeretekhez. Legfontosabb cél a friss tudományos eredmények megismertetése, terjesztése és átültetése a gyakorlatba; ez a tevékenység minden munkabizottságot érintett, de a legnagyobb érdeklődésre a kongresszusi formában megrendezett és továbbképzésre akkreditált rendezvények tartottak számot. Kiemelendő a *Magyar Kísérletes és Klinikai Farmakológiai Társaság továbbképző kongresszusa*, a *Debreceni Kardiológiai Napok*, a *Debreceni Nephrológiai Napok*, a *Debreceni Fogászati Szaknapok*, a *Magyar Diabetes Társaság kongresszusa*, a *Sportbiológiai és Mozgásszervi Munkabizottság kongresszusa*. Az Infektológiai Munkabizottság tagjai tankönyvet jelentettek meg; az Immunológiai Munkabizottság pedig aktívan részt vett az MTA Székház Nagytermében tartott Immunológia Napja előadássorozat szervezésében.

A munkabizottságok törekedtek az interdiszciplináris megközelítéshez. A szakbizottság több munkatársa részesült magas elismerésben az elmúlt évben.

Az szakbizottság rendkívül kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerét tekintve megemlítjük a Klinikai Farmakológiai Munkabizottság és a Kísérletes Klinikai Farmakológiai Munkabizottság éves továbbképző kongresszusát határon túli magyar résztvevőkkel. A Sejt- és Molekuláris Élettani Munkabizottság tagjai aktív kapcsolatot tartanak fent az erdélyi Sapientia Egyetem Csíkszeredai Campusán működő kutatócsoportokkal. A szakbizottság esetében a személyes kapcsolatok is meghatározóak. A példa kedvéért: az Endokrinológiai és Anyagcsere

Munkabizottságnak sikerült a meglévő szakmai kapcsolatokat tovább erősíteni a kassai Šafárik Egyetem Kórélettani Tanszékét vezető Rácz Olivér professzorral, valamint a Marosvásárhelyi Orvos- és Gyógyszerészeti Egyetem (MOGYE) Endokrinológiai Tanszékét korábban vezető, jelenleg már nyugdíjas Kun Imre Zoltán professzorral a *Magyar Diabetes Társaság XXIV. Kongresszusán* (Debrecen, Kölcsey Központ, 2016. április 28–30.). A Geriátriai Munkabizottság Gergely Judit professzor asszonyon, munkabizottsági tagján keresztül tartja a kapcsolatot a környező országok zsidó idősügyi szervezeteivel. Pék Győző munkabizottsági tag révén a Nagyvárad Egyetem Szociológiai Tanszékével áll tudományos kapcsolatban a munkabizottság. A Gyakorlati és Kísérletes Sebészeti Munkabizottság a 2016-os évben Mihai Ionac professzorral (Victor Babeş University of Medicine and Pharmacy, Temesvár) tartott fenn aktív kapcsolatot a Sebészeti Műtéttani Tanszék a mikrosebészeti oktatás, kutatás területén.

Társadalom- és Történettudományi Szakbizottság

A munkabizottság közül három önállóan szervezett rendezvényt (kivétel: Politológiai Munkabizottság).

Az MTA–DE Lendületcsoport (*Magyarország a Középkori Európában*) a DAB székházban mutatkozott be.

Terveik között műhelykonferenciák, tudományos előadások szervezése, könyvek megjelentetése és bemutatója, valamint a nemzetközi kapcsolatrendszer további fejlesztése szerepel.

A szakbizottság valamennyi rendezvényére meghívást kaptak határon túli doktori iskolák hallgatói, oktatói is, többen rendszeresen részt vesznek rendezvényeiken.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szakbizottság

2016 a szolnoki felsőoktatás átszervezése miatt tudományos szempontból nehéz év volt a szakbizottság számára, a Szolnoki Főiskola megszűnt, és megalakult a Pallas Athéné Egyetem kecskeméti központtal, Szolnokon Gazdálkodási Kar jött létre. Továbbra is Szolnokon van a szakbizottság székhelye. Az elmúlt évben az Agrár-műszaki Tagozat és a Szolgáltatásmenedzsment Munkabizottság nem tudott rendezvényt szervezni anyagi források hiányában.

A szakbizottság és munkabizottságai ezzel együtt kellő számú rendezvényt szerveztek meg, gondoskodtak a Magyar Tudomány Ünnepehez kapcsolódó rendezvényről, és a Kutatók Éjszakájának megrendezéséről.

Kiemelt rendezvényükként említhető, hogy a Jászkunság és Középföldi Kutatások Munkabizottság tagjai részt vettek az *Árpád népe – Gyula népe* régészeti időszaki vándorkiállítás megvalósításában, mely a Közép-Tiszavidék honfoglalás-kori anyagát mutatja be, és már több ezer látogatót vonzott.

A szakbizottság a Pallas Athéné Egyetem vezetésével közösen igyekszik az ECONOMICA című folyóiratot megújítani, elektronikus (online) megjelenésre alakítani.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szakbizottság

Három munkabizottság munkáját kell kiemelni, a Logisztikai, a Gerontológiai, és a Testnevelés és Sporttudományi Munkabizottság aktív tevékenységet fejtett ki. A Logisztikai Munkabizottság kiemelten foglalkozott Záhony térségének logisztikai vállalkozásaival. Segítették az Észak-Alföldi régió megyei fejlesztési programjainak megvalósítását.

A Magyar Tudomány Ünnepeén számos előadást tartottak.

Tovább fejlődött kapcsolatunk a Nyíregyházi Kórházzal (Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyetemi Oktatókórház).

Összefoglaló megállapítások:

1. A DAB 12 helyi és 2 regionális szakbizottságának 2016-ban 232 rendezvénye volt. A rendezvényeken összesen kb. 14 600 fő vett részt.
2. A bizottság az egész társadalom felé nyitott intézmény, a székházat a szabad kapacitás terhére külső partnerek is igénybe vehetik, elsősorban tudományos, közéleti rendezvényekre.
3. A rendezvények népszerűsítésben a honlap napi szintű frissítésével és a DAB Híradó heti megküldésével vagyunk segítségükre a szakbizottságoknak és az érdeklődőknek.
4. Több konkrétumra lenne szükség néhány szakbizottság beszámolójában.
5. Essen kellő hangsúly arra, ha egy rendezvény létrejöttéhez nem egyszerűen a DAB keretében is dolgozó szakemberekre volt szükség, hanem a DAB égisze alatt zajlott a rendezvény.
6. Kiemelt hangsúly essen a határon túli magyar tudományos élet támogatására, magyar kutatók, szakemberek meghívására, továbbképzésének segítésére.
7. Kezdeményezésünk, melyet a MAB is támogatásáról biztosított: a székházban keressük meg annak módját, hogy a határon túl dolgozó magyar kutatók, onnan érkező fiatalok kedvezményesen szállhassanak meg. A DAB infrastruktúrájának hasznosításában, a vendégszobák biztosításában kiemelten figyelünk a határon túli magyar kollégák, doktoranduszok, kutatók igényeire.
8. Kárpátalján a kutatás lehetőségei rendkívül behatároltak. Esetükben nagyon fontos a kutatók segítése, a tehetséges fiatalok támogatása, képzésükhöz az anyaországi intézményhálózatra közvetlenül van szükség.

9. Az erdélyi felsőoktatás és kutatás lehetőségei mellett egyre nagyobb hangsúlyt helyezhetünk arra is, hogy nem magyar anyanyelvű kutatókkal is kiegészítsük kapcsolatainkat. Erre vannak már ma is szép példák.
10. Vannak olyan szakbizottságok, ahol a határon túli kutatókkal való személyes és intézményközi kapcsolatok nélkül nem is képzelhető el a kutatás.
11. Alapvetően a jövőben is a szak- és munkabizottságokon keresztül képzeljük el a kapcsolattartást, de örömmel vesszük tudomásul, hogy a kutatók közötti személyes kapcsolatok ugyanilyen meghatározóak. Reméljük, hogy a közös konferenciák, rendezvények mellett a jövőben is beszámolhatunk közös publikációs tevékenységről is.
12. Változatlanul támogatjuk az évtizedes múltra visszatekintő, elsősorban személyes kapcsolatokon alapuló együttműködéseket a Felvidéken dolgozó kollégákkal.
13. Ciklus vége van – szabad ismét gondolkozni azon, hogy ideális-e a jelenlegi munkabizottsági szervezet, van-e olyan munkabizottság, amelyiknek a munkája akadozott az elmúlt időszakban. Az Irodalom- és Nyelvtudományi, valamint a Kémiai Szakbizottságok, már jelezték, hogy bővíteni fogják munkabizottságaik körét. Ezzel kapcsolatban a DAB elnökségének álláspontja változatlan: az a fontos, hogy aktív bizottságok működjenek, olyan körben, ahol szakmailag és emberileg egyaránt tudnak eredményesen együtt dolgozni a kutatók.
14. Rendezvények sajtónyilvánosságára a szak- és munkabizottsági elnökök jobban figyeljenek. Ehhez a DAB titkársága minden segítséget megad.

Infrastruktúra és kommunikáció

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatával közművelődési megállapodást kötöttünk, melynek keretében szerény mértékű anyagi támogatást is kapunk.

A DAB Székháza közel negyven éve épült és a beszámolóból is kitűnik, hogy évente 150–200 tudományos rendezvénynek ad otthont, biztosít infrastrukturális hátteret. Az elmúlt évben több felújítást sikerült megvalósítani. Székházunk legnagyobb előadótermét, a Bognár Rezső Termet teljes körűen megújítottuk. A rendelkezésre álló adottságokból a maximális, mai kornak megfelelő kényelmi és technikai kivitelezéseket hajtottunk végre. Ezen túlmenően a többi előadótermünkben is korszerűsítettük a világítást, új projektorokat szereztünk be. Az aulában megrendezésre kerülő kiállítások korszerű fénytechnikáját is megvalósítottuk. A közel 40 éves székházunk további felújítást és karbantartást igényel. Jelentős pénzügyi ráfordítás szükséges a tető szigetelésére, valamint az épület külső homlokzatának megújítására. Reméljük, hogy a következő 3 éves ciklusban ezek a sürgető munkák megvalósulhatnak.